

Vergaderjaar 2021–2022

34 843

Seksuele intimidatie en geweld

Nr. 58

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP EN VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 juni 2022

Een cultuurverandering is noodzakelijk om de hardnekkige problematiek van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld daadkrachtig aan te pakken. Het is hoog tijd om voortvarend maatregelen te nemen. Vanuit een normerende rol zet het kabinet met de samenleving in op versteviging van wet- en regelgeving, gerichte acties en het maatschappelijk gesprek. Deze aanpak krijgt vorm in een nationaal actieplan. De concrete invulling van het nationaal actieplan tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld volgt dit najaar. Hiervoor organiseren we in de zomer meerdere gesprekken en verkenningssessies met zo veel mogelijk belanghebbenden. In deze brief schetsen we zoals toegezegd¹ de inhoudelijk contouren van dat nationaal actieplan. Vanwege de omvang en urgentie van de problematiek maken we uw Kamer nu al deelgenoot van onze ambities en overwegingen. Wij informeren u mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid, de Minister voor Rechtsbescherming, de Minister voor Langdurige Zorg en Sport, de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs en de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

In de afgelopen maanden blijft de omvang en ernst van de problematiek duidelijk naar voren komen. De verhalen van slachtoffers maken duidelijk dat seksueel grensoverschrijdend gedrag overal in de samenleving voorkomt. Het laat een patroon zien dat onder andere genderstereotypering, machtsongelijkheid en ongecorrigeerd gedrag een voedingsbodem vormen voor het ontstaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

---

¹ Kamerbrief over integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, Kamerstuk 34 843, nr. 53

Ook de cijfers liegen er niet om: circa 1,6 miljoen Nederlanders zijn in 2020 slachtoffer geworden van seksueel geweld.² Vrouwen zijn hierbij veel vaker slachtoffer dan mannen. Daarnaast heeft 53% van de Nederlandse vrouwen in haar leven ervaring gehad met seksueel grensoverschrijdend gedrag.³ Transgender personen maken vier tot zeven keer zoveel seksueel geweld mee als cisgender personen.⁴ Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld kan een grote impact hebben op het leven van slachtoffers, zowel fysiek als mentaal. Mensen kunnen offline en online slachtoffer worden. Wanneer slachtoffers niet de juiste hulp krijgen en onvoldoende worden gesteund door hun omgeving – en soms zelfs te maken krijgen met *victim blaming* – kan seksueel geweld ziekmakend zijn. Slachtoffers verdienen daarom de juiste hulp en steun.

Ondanks het feit dat er al veel inzet is en is geweest⁵ om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld te voorkomen, te signaleren en te stoppen, moeten we constateren dat het nog lang niet genoeg is en dat er duidelijker definities en normen nodig zijn. Het kabinet mengt zich daarom actief in het maatschappelijk gesprek, spreekt zich uit en onderneemt samen met relevante partijen doelgerichte acties en maatregelen. Daarmee is het startschot gegeven voor een effectievere, gezamenlijke aanpak die zich zowel op fysiek als online seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld richt. Deze aanpak krijgt vorm in een kabinetsbreed nationaal actieplan.

Het kabinet doet dit in nauwe samenwerking met de door ons aangestelde regeringscommissaris Mariëtte Hamer, en met maatschappelijke organisaties, sociale partners, wetenschappers en ervaringsdeskundigen.

We hebben grote ambities met het nationaal actieplan, passend bij de omvang van deze maatschappelijke opgave en nemen direct maatregelen waar nodig. Tegelijkertijd constateren we dat we nog niet alle antwoorden hebben. We zoeken met elkaar naar de juiste antwoorden en aanpak. Het resultaat is er niet van de ene op de andere dag. De komende drie jaar werken we op basis van het nationaal actieplan toe naar een samenhangende aanpak rondom de preventie, signalering en terugdringing van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Opdat we in de samenleving met elkaar duidelijk hebben wanneer er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag en we zo met elkaar omgaan dat iedereen zich veilig voelt. En opdat daar waar toch seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld voor komt een gepaste, effectieve aanpak volgt.

Internationale context

De problematiek van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld is niet uniek voor Nederland. Voorbeelden hiervan zijn de #Metoo- en #TimesUp-bewegingen, die in 2017 en 2018 opkwamen in de Verenigde Staten. En de daarop volgende bewegingen #BalanceTonPorc in Frankrijk, #quellavoltache in Italië, #IkGeloofU in België en #EndRapeCulture in Zuid-Afrika.

Verschillende internationale verdragen bieden bescherming tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Het Verdrag van Lanzarote voorziet in een multidisciplinaire aanpak van seksueel

² CBSPrevalentiemonitorHuiselijkGeweldseksueelGeweld2020.December2020.pdf (centrumseksueelgeweld.nl)

³ Seksuele-Gezondheid-in-Nederland-2017.pdf (rutgers.nl)

⁴ TNN Report Option II (transgendernetwerk.nl)

⁵ Kamerbrief over interdepartementale aanpak seksueel geweld, Kamerstuk 34 843, nr. 5

misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen. Het Verdrag van Istanbul biedt bescherming tegen diverse vormen van geweld, waaronder seksueel geweld.⁶ Op 8 maart 2022 publiceerde de Europese Commissie een richtlijnvoorstel voor de effectieve bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld binnen de Europese Unie (EU), waaronder seksueel geweld. Uw Kamer is hier recent over geïnformeerd.⁷ Het kabinet is daarnaast voornemens om het op 21 juni 2019 aangenomen IAO-verdrag 190 inzake het uitbannen van geweld en intimidatie op de werkvloer voor het Europese deel van Nederland te bekrachtigen. Het IAO-verdrag stelt maatregelen op het gebied van (1) preventie en bescherming, (2) handhaving en genoegdoening en (3) advies en scholing en raakt regelgeving en beleid van verschillende departementen. Het goedkeuringswetsvoorstel, waarin wordt beschreven op welke wijze er met de artikelen van het verdrag wordt omgegaan in regelgeving en beleid, wordt naar verwachting in de eerste helft van 2023 voor uitdrukkelijke goedkeuring aan uw Kamer aangeboden.

Verschillende omringende landen hebben in de afgelopen jaren nationale aanpakken ontwikkeld om gendergerelateerd geweld⁸, waaronder seksueel geweld, terug te dringen. We kijken naar en leren van deze voorbeelden in de uitwerking van het nationaal actieplan seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Ook wisselen we regelmatig kennis en ervaringen met onze buitenlandse collega's uit, bijvoorbeeld uit België. Onze eigen goede voorbeelden delen we graag; zo is er vanuit veel landen belangstelling voor het aanstellen van de regeringscommissaris in Nederland. Deze positie is uniek in de wereld.

Goed voorbeeld: Federale aanpak België

Op 27 november 2021 is in België het nationaal actieplan tegen gendergerelateerd geweld gelanceerd, waarin nadrukkelijk aandacht is voor de aanpak van seksueel geweld, seksuele intimidatie en seksisme in de openbare ruimte. Het plan bevat meer dan 200 maatregelen en is in samenspraak met verschillende departementen, overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties tot stand gekomen. Voor het plan is een specifiek budget uitgetrokken van € 2,5 miljoen per jaar. Ook wordt er een toezichthoudende commissie ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld, om toe te zien op de uitvoering en evaluatie.⁹

Wat gaan we doen?

Het overkoepelende doel van de aanpak in het nationaal actieplan is het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld en het bereiken van een samenleving waarin ieder zich veilig voelt. Dit vraagt een cultuurverandering. Om dit te bereiken staan in het nationaal actieplan de volgende doelen centraal:

1. Tot **maatschappelijke normen** komen en een gedeeld beeld krijgen over hoe we met elkaar om willen gaan in de samenleving en wat daarvoor nodig is, met nadrukkelijke aandacht voor genderstereotypering en machtsongelijkheid. De samenleving hierbij beter toerusten

⁶ Het Verdrag van Istanbul is het Verdrag van de Raad van Europa inzake geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.

⁷ Fiche 1: Richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, Kamerstuk 22 112, nr. 3394

⁸ Onder gendergerelateerd geweld wordt geweld verstaan dat iemand treft omwille van de sekse of omwille van verwachtingen die zijn gebaseerd op de sekse (gender).

⁹ <https://sarahschlitz.be/nl/le-plan-daction-national-de-lutte-contre-les-violences-basees-sur-le-genre-2021-2025-a-ete-adopte-ce-vendredi-26-novembre-2021/>

met kennis over gezonde relaties, consent, wensen, grenzen en seksuele weerbaarheid, met onder meer specifieke aandacht voor de opgroeiende generatie, hun ouders en/of begeleiders en de professionals die met hen werken;¹⁰

2. **Scherpe formele normen** stellen in wet- en regelgeving, om duidelijk te markeren wat we wel en niet toelaatbaar achten en effectieve aanpakken verplicht te stellen;
3. Organisaties, gemeenten en clubs ondersteunen om **processen op orde** te brengen, zodat er overal helder en effectief beleid is om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld te voorkomen, maar ook om klachten op een goede wijze op te volgen. Hierbij is ook aandacht voor de rijksoverheid in de rol van zowel werkgever als van subsidieverstrekker en opdrachtverlener;
4. **Omstanders** activeren door handelingsverlegenheid weg te nemen en hen mee te nemen in het gedeelde beeld wat wel en niet kan;
5. De toegankelijkheid en vindbaarheid van **meldpunten en hulpdiensten** voor slachtoffers én plegers verbeteren.
6. Verbeteren van de inzet van en doorgeleiding naar **adequate en effectieve hulp** waardoor verdere schade zoveel mogelijk voorkomen wordt.

Deze doelen bereiken we enerzijds door in het nationaal actieplan in te zetten op een pakket aan maatregelen en acties ontwikkeld en uitgevoerd met en door de betrokken departementen, overheidsinstanties, sociale partners, maatschappelijke organisaties en de samenleving. Anderzijds worden deze doelen bereikt door het maatschappelijke gesprek te stimuleren en aan te gaan met elkaar. De regeringscommissaris is aanjager en ondersteuner van dit maatschappelijke gesprek.

Gezamenlijke totstandkoming nationaal actieplan

Het kabinet zet met het nationaal actieplan in op maatregelen in de gehele keten; van preventie, signaleren en melden tot (na)zorg en opvolging. In de bijlage van deze brief zetten we de contouren van het nationaal actieplan nader uiteen, met daarbij enkele concrete voorbeelden van maatregelen.

Om tot een effectieve en gedragen aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld te komen betrekken we zoveel mogelijk belanghebbenden. De aanpak kan alleen slagen als deze breed gedragen en gesteund wordt. De totstandkoming en de uitvoering van het nationaal actieplan vragen om inzet, kennis en toewijding van alle actoren in de samenleving. Er is grote behoefte aan een stevige aanpak en bereidheid in de samenleving om hieraan bij te dragen. Waar het nu op aankomt, is om de krachten te bundelen en hier een effectieve meerjarige aanpak van te maken.

Deze eerste contouren voor de aanpak zijn tot stand gekomen met de inbreng van de regeringscommissaris. Zij ontving net als wij reeds veel brieven, signalen en adviezen die richtinggevend zijn voor de verdere uitwerking en doorontwikkeling van het actieplan. Deze uitwerking betreft een intensivering en uitbreiding van de eerder ingezette interdepartementale aanpak.¹¹

Voor de verdere uitwerking en verrijking van de contouren organiseren we rondom de zomer meerdere gesprekken en verkenningssessies met

¹⁰ Hierbij zijn we ons bewust van de grote verschillen tussen generaties en (sub)culturen die geadresseerd moeten worden.

¹¹ Kamerstuk 34 843, nr. 45

maatschappelijke organisaties, wetenschappers, ervaringsdeskundigen, jongeren, sociale partners en overheidsinstanties om kennis en aanbevelingen op te halen. Ook wordt op deze manier het beeld aangescherpt over waar de problematiek het grootst is. Op basis hiervan worden de contouren ingevuld en aangescherpt. Daarbij zal in de uitwerking ook aandacht zijn voor specifieke maatregelen en maatwerk voor sectoren en plaatsen waar dit van belang is, zoals de openbare ruimte, thuis, in het onderwijs, op het werk, in de media en in de sport, maar ook voor specifieke kwetsbare doelgroepen.

De volledige uitwerking van alle actielijnen met bijbehorende maatregelen landt in het nationaal actieplan. De lancering van het nationaal actieplan staat gepland voor het najaar 2022 tijdens een brede conferentie. Hier zullen we in gezamenlijkheid met stakeholders en ervaringsdeskundigen de aftrap geven van het nationaal actieplan. Het plan is niet statisch, we zullen het steeds bijstellen op basis van ervaringen en ontwikkelingen en op basis van de signalen en adviezen van de regeringscommissaris. Het doen van onderzoek en het delen van kennis is een essentieel onderdeel van het proces.

Het maatschappelijk gesprek

Het bereiken van de gewenste cultuurverandering vraagt veel inspanning, een lange adem en een brede inzet in de samenleving. Om tot deze cultuurverandering te komen is het belangrijk dat het gesprek gevoerd wordt over maatschappelijke normen en over formele normen zoals vastgelegd in nationale- en internationale wetgeving rondom seksueel gedrag, genderstereotypes, machtsongelijkheid en grenzen. Zowel in de media, als in de boardrooms, het klaslokaal en bijvoorbeeld aan keukentafels. Het kabinet zet hierop in via meerdere sporen die hieronder worden toegelicht.

Aanstelling regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

Met ingang van 4 april 2022 is Mariëtte Hamer aangesteld¹² als onafhankelijke regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, voor een periode van drie jaar.

Naast een adviserende rol (gevraagd en ongevraagd) richting dit kabinet bij de totstandkoming en uitvoering van het nationaal actieplan, is de regeringscommissaris zelf actief in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Op basis van de beschikbare kennis en de gesprekken die zij voert, werkt zij aan een strategie voor de uitvoer van haar opdracht in de komende drie jaar, en zal zij de komende periode een aantal eerste initiatieven nemen. Hierbij valt te denken een onderzoek naar de vraag of er een kader moet komen waarbinnen onderzoeken naar seksueel grensoverschrijdend gedrag worden gedaan. Ook zet zij een netwerk van ambassadeurs op, om haar bij haar werkzaamheden te ondersteunen.

De regeringscommissaris is bovendien een zichtbaar en herkenbaar boegbeeld voor de cultuurverandering die we met elkaar nastreven. Zij is aanjager en ondersteuner van het maatschappelijke gesprek dat hieraan bijdraagt en zij vraagt daarbij aandacht voor structuren en patronen in de samenleving die bijdragen aan het ontstaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Denk daarbij aan machtsverschillen, vooroordelen

¹² Mariëtte Hamer start vandaag als regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl

over specifieke bevolkingsgroepen en een gebrek aan diversiteit en inclusiviteit.

Urgentie in de samenleving

Sinds haar aanstelling wordt de regeringscommissaris met regelmaat benaderd door mensen die hun persoonlijke ervaringen en verhalen delen; noodkreten over schrijnende en traumatiserende gebeurtenissen, waar mensen geen raad mee weten of ondanks vele pogingen binnen hun organisaties of elders niet verder mee komen. Zij geven aan weinig hoop meer te hebben, maar desondanks nog één keer hun ervaringen en verhalen willen delen, hopende dat er in de toekomst voor henzelf, en voor anderen, eindelijk een positieve verandering tot stand komt bij de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik. Het zijn deze ervaringen en verhalen die de urgentie van een ambitieus nationaal actieplan en het belang van de aanstelling van de regeringscommissaris nog eens duidelijk illustreren.

Publiekscommunicatie

Het kabinet vindt het eveneens belangrijk duidelijke en concrete handelingsperspectieven te bieden aan eenieder die een positief verschil wil maken. Hierbij valt onder andere te denken aan omstanders, die een belangrijke bijdrage kunnen leveren. Dit kan variëren van vormen van grensoverschrijdend gedrag zoals «grapjes» die intimiderend zijn tot aan het voorkomen en stoppen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Hiertoe wordt onder onze regie en in samenwerking met het bureau van de regeringscommissaris in de komende maanden toegewerkt naar grootschalige publiekscommunicatie, na lancering van het nationaal actieplan.

Tot slot

Op basis van de geschetste contouren, de gewenste versnelling en intensivering van lopend beleid en de reeds waargenomen hiaten in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld verwacht dit kabinet dat er in 2023 extra middelen nodig zijn om het nationaal actieplan uit te kunnen voeren. Voor de extra middelen die nodig zijn voor 2023 zullen de betrokken beleidsdepartementen die vanuit hun eigen begroting dekken.

Op basis van de verkenningssessies met het veld, de uitkomst van lopende onderzoeken en het gesprek met uw Kamer worden de contouren van het nationaal actieplan uitgewerkt tot een concrete aanpak voor de jaren 2024 en 2025, inclusief een passende begroting. Indien hieruit extra kosten voortvloeien worden deze binnen de begrotingen van de betrokken departementen gedekt.

Het aanpakken van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld vraagt om ambitieuze inzet, actieve betrokkenheid én een lange adem. Het schetsen van de inhoudelijke contouren van het nationaal actieplan is een eerste stap in de gewenste richting. De komende jaren bouwen we aan een brede en groeiende beweging, die gezamenlijk oploopt richting de gewenste cultuurverandering in het voorkomen en bestrijden van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

We bouwen aan een samenleving waarin iedereen op een prettige en respectvolle manier met elkaar kan omgaan en iedereen zich veilig voelt.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.H. Dijkgraaf

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
C.E.G. van Gennip

In het nationaal actieplan werkt het kabinet acties uit langs de gehele keten van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld: normeren en signaleren, voorkomen, melden, stoppen en handhaven en (na)zorg. In deze bijlage staan de eerste doelen en bijbehorende acties beschreven die de komende periode verder worden uitgewerkt en aangevuld.

1. Tot maatschappelijk normen en een gedeeld beeld komen over hoe we met elkaar om willen gaan in de samenleving en wat daarvoor nodig is, met nadrukkelijke aandacht voor genderstereotypering en machtsongelijkheid. De samenleving hierbij beter toerusten met kennis over gezonde relaties, consent, wensen, grenzen en seksuele weerbaarheid, met onder meer specifieke aandacht voor de opgroeiende generatie, hun ouders en/of begeleiders en de professionals die met hen werken.

Het doel is om tot een duurzame verandering te komen waarin seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt voorkomen, meteen wordt gestopt wanneer grenzen worden overschreden en herhaling van dit soort gedrag voorkomen wordt. Het moet gewoon worden om te bespreken waar grenzen liggen en elkaar direct aan te spreken als in het dagelijks verkeer en communicatie grenzen overschreden worden. We kunnen leren van ervaringen en erkennen dat onbedoelde fouten maken mag, en elkaar direct aan te kunnen spreken als in het dagelijks verkeer en communicatie grenzen worden overschreden moet gewoon worden. Dit kabinet spreekt zich nadrukkelijk uit in het maatschappelijk gesprek dat de komende jaren zal blijven plaatsvinden met de inzet van de regeringscommissaris.

Het is van belang om kinderen al op jonge leeftijd voor te lichten en om thuis en op school met hen in gesprek te gaan over relaties en seksualiteit. Voor een gezonde seksuele ontwikkeling en het aangaan van gelijkwaardige relaties is het immers belangrijk dat jongeren kennis opdoen over het aangeven van wensen en grenzen en het vragen van consent. Dit draagt bij aan respectvol omgaan met genderdiversiteit en gender¹³. Het nationaal actieplan zal ieder geval:

- Borgen dat het traject van de curriculumherziening leidt tot geactualiseerde kerndoelen seksuele vorming. Zo kunnen leerlingen leren hun eigen grenzen te herkennen, te benoemen en bewust te bewaken.
- Kijken wat er nodig is om het gebruik van effectieve, evidence-based lesmethoden en leerpakketten binnen een doorlopende leerlijn te stimuleren en faciliteren;
- Ingaan op de aanpak van online geweld

2. Scherpe formele normen stellen in wet- en regelgeving, om duidelijk te markeren wat wel en niet toelaatbaar is en welke effectieve aanpakken verplicht zijn.

Heldere normering is van groot belang om cultuurverandering te kunnen realiseren, het draagt bij aan het kunnen vaststellen van grenzen. De rijksoverheid neemt het voortouw in het vaststellen van heldere kaders en het inregelen van toezicht en handhaving hierop. Ook hier geldt dat de overheid hierbij in dialoog gaat met de samenleving. Het nationaal actieplan zal zowel aandacht besteden aan maatschappelijke normen als formele, wettelijke normen zoals:

¹³ Knowledgefile CSE – Rutgers

- De mogelijkheden voor wettelijke verplichting van een vertrouwenspersoon¹⁴, een wettelijk verplichte gedragscode en een wettelijk verplichte klachtenprocedure en -commissie voor werkgevers.
- De strafrechtelijke bescherming van zedendelicten door aanpassing van de zedenwetgeving.

In de komende jaren zal op basis van advies van de regeringscommissaris en inzichten uit de verkenningssessies mogelijk aanvullende regelgeving tot stand komen of worden aangescherpt.

3. Organisaties, gemeenten en clubs ondersteunen om processen op orde te brengen, zodat er overall helder en effectief beleid is om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld te voorkomen, maar ook om klachten op een goede wijze op te volgen

Het doel van het kabinet is dat over drie jaar iedere organisatie of ieder bedrijf weet wat er verwacht wordt om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld tegen te gaan en hoe er gehandeld moet worden wanneer het zich voordoet, en dit ook in de praktijk brengt. Om succesvol in te kunnen zetten op preventie, melding en het duurzaam oplossen van de problematiek, is het essentieel dat de processen in organisaties op orde zijn. De volgende acties dragen hieraan bij:

- Naast generieke maatregelen die bijdragen aan het verbeteren van de gehele keten, worden middels het nationaal actieplan sectorale aanpakken ondersteund. Verschillende sectoren zijn inmiddels aan de slag gegaan met het voorkomen en aanpakken van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. In het nationaal actieplan zal in ieder geval aandacht worden besteed aan de acties op het werk en in de media-, sport-, onderwijs-, en wetenschapsector.
- Voor werkgevers geldt dat zij hun arbeidsomstandighedenbeleid op orde moeten hebben. De Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) is verplicht en startpunt van een veilige werkomgeving. Via het meerjarenprogramma RI&E wordt hierop ingezet, onder andere door de PSA categorie (psychosociale arbeidsbelasting) op Route naar RIE.nl te verbeteren.¹⁵
- Samen met sociale partners wordt een meerjarige programmatische aanpak ontwikkeld om processen op de werkvloer op orde te krijgen;
- Bestaande handreikingen en wegwijzers om seksuele intimidatie op de werkvloer te voorkomen en aan te pakken worden geactualiseerd en opnieuw onder de aandacht gebracht;
- Er wordt een verkenning uitgevoerd naar de consistentie van VOG-screening voor professionals in het onderwijs en de wenselijkheid en mogelijkheden om deze aan te scherpen;¹⁶ Als grootste werkgever van Nederland zet de rijksoverheid als werkgever steviger in op de aanpak voor het tegengaan en voorkomen van grensoverschrijdend gedrag in het algemeen, en grensoverschrijdend seksueel gedrag in het bijzonder:
  - Om meer inzicht te krijgen in de factoren die bijdragen aan het voorkomen van ongewenst gedrag, vindt verdiepend onderzoek plaats, en wordt gemonitord op de effectiviteit van deze aanpak.
  - Daarnaast richt de aanpak zich op het vergroten van alertheid en doortastendheid, met name ook bij leidinggevenden, alsook op het versterken van weerbaarheid, ook die van omstanders. Meer bekendheid wordt gegeven aan mogelijkheden om een melding te

¹⁴ De behandeling van het initiatiefwetsvoorstel van GroenLinks vormt hier de basis voor, Kamerstuk 35 992

¹⁵ Kamerbrief voortgang Meerjarenprogramma RI&E, Kamerstuk 25 883, nr. 411

¹⁶ Seksueel grensoverschrijdend gedrag in het onderwijs, bijlage bij Kamerstuk 35 570 VIII, nr. 91

doen of een klacht in te dienen over ongewenst gedrag. Het is bovendien van belang dat medewerkers (beter) weten dat en hoe ze een beroep kunnen doen op vertrouwenspersonen.

- De rijksoverheid zal bij de inkoop van producten en diensten waar mogelijk een criterium of uitvoeringsvoorwaarde met betrekking tot diversiteit en inclusie hanteren, waarbij de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer als prioriteit wordt aangemerkt;
- Daarnaast worden de mogelijkheden verkend voor de rijksoverheid om ook in de rol van subsidieverstrekker in te zetten op het voorkomen en tegengaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

4. Omstanders activeren door handelingsverlegenheid weg te nemen

Uit onderzoek blijkt dat in veel gevallen van seksueel grensoverschrijdend gedrag in een openbare setting een omstander aanwezig is, maar dat slechts een kwart van de omstanders ingrijpt om de situatie te de-escaleren. Handelingsverlegenheid wordt door ruim 85% van omstanders genoemd als de belangrijkste oorzaak van het niet interverniëren.¹⁷ In het nationaal actieplan stelt het kabinet zichzelf daarom onder andere als doel om:

- Het grote publiek voor te lichten over wat omstanders kunnen doen en wat de normen zijn. Zeker ook in situaties die alledaags kunnen lijken, maar waarvan iedereen ook voelt dat ze eigenlijk over de schreef gaan.

5. De toegankelijkheid en vindbaarheid van meldpunten en hulpdiensten voor slachtoffers én plegers verbeteren.

Het doel van het actieplan is het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Wanneer seksueel grensoverschrijdend gedrag of seksueel geweld zich toch voordoet, is het van belang dat slachtoffers hun verhaal kwijt kunnen, advies kunnen vragen, een melding kunnen doen en toegang hebben tot de juiste (na)zorg. Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld hebben een grote impact op het leven van slachtoffers, zowel fysiek als mentaal. Slachtoffers verdienen daarom de juiste hulp en steun. Kinderen en jongeren kunnen worden geschaad in hun ontwikkeling wanneer zij een trauma hebben opgelopen. Jonge mensen die geen adequate hulp krijgen lopen bovendien het risico om later opnieuw seksueel misbruik mee te maken. Een onbehandeld trauma kan immers ernstige gevolgen hebben voor het slachtoffer en diens omgeving. Ook aandacht voor daders is van belang. In het actieplan wordt aandacht besteed aan de volgende punten:

- Het benutten voor de onderzoeksresultaten van het reeds gestarte onderzoek van het Verwey Jonker Instituut naar de mogelijkheden tot verbeteren van de toegankelijkheid en vindbaarheid van laagdrempelige hulpdiensten voor slachtoffers en plegers van seksueel geweld.
- De uitbreiding van de meld- en overlegplicht bij vermoedens van seksuele misdrijven in het onderwijs.

---

¹⁷ Ter ere van Internationale Vrouwendag herbevestigt L'Oréal Paris zijn engagement om vrouwen over de hele wereld te versterken (prezly.com)

6. Verbeteren van de inzet van en doorgeleiding naar adequate en effectieve hulp waardoor verdere schade zoveel mogelijk voorkomen wordt.

Slachtoffers van seksueel geweld kunnen terecht bij de reguliere zorgverlening, zoals hun huisarts of het advies- en meldpunt Veilig Thuis, maar ook bij het Centrum Seksueel Geweld (CSG) (zowel minder- als meerderjarig). Het CSG biedt medische, forensisch en psychologische deskundigen vanuit één locatie om integrale hulp te bieden en/of toe te leiden naar specialistische GGZ-zorg. Om de financiële en bestuurlijke organisatie van het CSG en daarmee zorg te verbeteren en te versterken, zijn in opdracht van VWS en JenV verschillende onderzoeken uitgevoerd. Op basis van de bevindingen uit deze rapporten worden gesprekken gevoerd met het CSG en de VNG.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de regionale aanpak van seksueel geweld en voor de beschikbaarheid van voldoende passende hulpverlening. Gemeenten zijn en worden hierbij vanuit het Rijk ondersteund. Er is een handreiking voor gemeenten opgesteld om hen te helpen tot een effectieve, samenhangende aanpak van seksueel geweld te komen en hen inzicht te bieden in hoe dat zicht op de regionale problematiek kan vergroten. De komende jaren zetten we in op doorontwikkeling.

We zorgen ervoor dat het signaleren door professionals wordt versterkt en vervolgens de interventies die worden ingezet om het geweld te stoppen, gericht zijn op het wegnemen van de oorzaak van geweld. Dit betekent dat we:

- Aandacht geven aan gender binnen de systeemgerichte aanpak van seksueel geweld. De systeemgerichte aanpak richt zich op het hele systeem waarbinnen geweld plaatsvindt, zoals bijvoorbeeld een gezin. Gender maakt hier ook onderdeel van uit.
- Ons inzetten voor adequate risicotaxatie-instrumenten zodat gender als oorzaak van geweld tijdig in beeld komt.
- Ons inzetten voor deskundigheidsbevordering zodat professionals gender als oorzaak van geweld kunnen signaleren en weten welke interventies ingezet dienen te worden om de oorzaak weg te nemen.